

"רב צעיר" בן שבעים

בר"ח כסלו תלמאנה שבעים שנה
לאחר סגובי חכמי ישראל, ר' תימן
ס' שרנוביץ — רב צעיר.

הוא נולד בעיר סבבז' סל' וויטבסק
לאביו השוחט והדיין בעיר זו, ונתתן
אצל זקנו אביו אמו, שהיה הרב והאב"ד
בעיר התיא, ר' שלמה יצחק דרוז, ו
בתלמוד גדולה למד תורה ופוסקים,
וכסתר הציץ ולא נפגע בספי
הי השכלה ולמד רוסית וסרעיים שונים.
לאחר התנתנו נסע לפונבה ולמד בבולל
הפרושים, שיצר הגאון המפורסם ר'
יצחק אלחנן ספאקטור. שם נתפרסם
כאחד התלמידים היותר חשובים ויצא
לו שם "עילוי". הוא הצטיין לא רק
בחריות שכלו ובדיעותיו העמוקות
בתורה ובפוסקים, כמו היה גדול גם
בדרוש, וכשמת ר' יצחק אלחנן ספאקט
טור נפרא שש. להספידו בשם תלמידו.
לאחר שהוסמך לרב ע"י רבני קובנה
וויילנא נתמפל לרב וראש הישיבה באר
רסה בשנת תרנ"ו. אודסה היהודית,
שהחלה בימים ההם להעשות למרכז
רוחני גדול ליהדות הרוסית, השפיעה
הרכה על התפתחותו של טש. ביתור
הדריך אותו אחר ד"ר עם והרכה השפיע
עליו בהתפתחותו, ומשרנוביץ התחיל
לכתוב ב"השלח", שאחר-העם היה אז
עורכו. מאמרים מדעיים במקצוע התל-
מוד וההלכה. מאסרו הראשון היה:
הסניגוריא בבתי דינים של ישראל.
אח"כ התחיל לפרסם שורת מאמרים
בשם "לתולדות השולחן ערוך והתפת
חותו". הרושם שעשו המאמרים האלה
היה חזק מאד; חובשי בית הפרדש
פראו בהם כסתר והתפלאו על החשי
קה החדשה על תולדותיו והתפתחותו
של אותו הספר. "שולחן ערוך"
שנתפרש כל כך על האומה והיא היה על
פיו. גם המשיכילים התענגו על המאמרים
האלה וקראו אותם בחפץ לב. אחר
העם, העורך של השלח, ספק ידיו
ביתור על המאמרים האלה. במכתבו לכר
תב הסורים האלה (מיום 31 ינואר שנת
1899) מראה הוא למופת את המאמרים
הנ"ל, שיש בהם חומר נאה ונכין יפה
והכל מתאים יתר. התרדים הרנישו עז
סם על דם גלגלים ונפגעים, וכמעט
ראו בהם חילול הקודש. אחד מביניהם,
סורה הוראה לחלכה ולמצעה, רב סטש,
כותב חקירה מדעית על יסוד השקפות
היסטוריות, לתולדות השולחן ערוך
והתפתחותו, איך וסדוע נתחבר וסח
הן הסיבות ההכרחיות שבתוספת תסם
ותוסם גם היום מקום חשוב כל כך
ביתרות עד שיש שאומרים: כל הנופר
כשולחן ערוך נאלו כופר בתורת סטת.
השם של המאמרים, "לתולדות השולחן
והתפתחותו", לעצמו די היה לעורר
דעת התרדים נגד המחבר. ואמנם, אחר
מנדולי הרבנים של הדור ההוא, הגאון
התלמודי ר' חיים פולוויציק תאב"ד
מבריסק דליסא יצא נגד משרנוביץ
בחרם ובאיסור על הוראות יי
בהלכה, אבל הקהלה האודיסאית,
שבראשה עמד העורך ד"ר וסופר ספורסם
סנשה סרגליה, לא שמה לב להרסו
ולאיסורו. מספרים, שלאחר זמן חזר בו
הרב מבריסק מהרסו ואיסורו והיה נר
סח לעשות שלום עם טש. בשנת תר"ס
הרשים "רב צעיר" ספר, תקון שבת"
והקיל ברבד העירוב האודסאי, ושוב
נודעו עולם הרבנים ויצאו נגדו בחתי
נגרות נלוות.

באותה שנה התחיל לפרסם ב"השלח"
פרקים פרקים מספרו "התלמוד", ש"נדסם
אח"כ בשלימות בווארשה כתוב"ב. בו
עשה נסיון לתת ספירה כללית, שתהא
סקפת את אופן צמיחת ההלכה והשי
תלשלות יצירתה מתחילת הוויתת עד
התייפת הששנה", ועיפר מנמתו בספרו
זה היתה להראות את הסניעים ההיסטרי
רים, שנגרמו את יצירתה של ההלכה
וריקוספת ועורפי החיים הרוספים בכל
תפוסה ותפוסה מהשתלשלות בריאתה",
ושאיפת המחבר בספרו זה, להעביר
נשר בין החיים שמתוך כתלי ביהמ"ד
להחיים שכתוך כתלי ביהמ"ד (מתוך
הפרטתו לספר, "התלמוד").

בשנת תרס"ה יסר את ה"ישיבה" באר
דיסה, שנתעלתה למדרגת בית-ספר נבות
לחכמת ישראל. הרבה תלמידים מכל
פצוי רוסיה נהרו אל חשיבה עד אסם
ספוס. השיעורים של משרנוביץ ב"ישי
בה" היו במקצוע המשפטים שבתלמוד
בהשוואתם למשפטי רוסא ולשאר משפטי
העמים, חלק מהשיעורים הללו נדפסו
בווארשה בשנת תרע"ג בשם: "שיעורים
בתלמוד" בשני חלקים, וחלק גדול מהם
נשאר בכ"י. כן פרא ב"ישיבה" שיעור
רים בתולדות הפוסקים מוסן האטוראים
ויחוסם אל הששנה בקורת הלכה ספרי
סת, ומתפוסת הגאונים עד שולחן ערוך.
פרקים בודדים סן השיעורים הללו נדפסו
בירחונים שונים, וכל הספר נדפס בשנת
תר"ם ב"התקופה" וב"הספלט". כן נר'
ספו פרקים מספרו בכ"י על חיי הזוג
ומשפטי הנשואין והירודשה.

הישיבה ומטרתה לתגך רבנים משכיר
לים, לא מצאה חן בעיני השלטון-הספרי
פי שבאודיסה שהתחיל לרדוף את
משרנוביץ, מכלל כל העסקנים המשכילים
שבהלכה, עד שהוכרז לעזוב את אודר'
סת והלך לרסנייה כדי ללמוד את ספרי
הלמודים שבבתי מדרש לרבנים שם ועם
זה להשתלם בלימודים כלליים באוניבר'
סימאוד, כדי לשוב לרוסיה אח"כ וליסד
בית מדרש לרבנים מתוקן ומשוכלל. הוא
השתלם ביתור בשפות סודיות ובתורת
המשפטים. באותו זמן הרשים הרבה
מאמרים במשפט התלמודי ביתור במש'
ספי הנשואין שבתלמוד במוסף הפרעי
המפורסם של הפרופ' פותר.
בינתיים פרצה השלחמה העולמית ולא
יכול לשוב לרוסיה. באותו זמן עסק
בעריכת לאקסיקון ספריא ותלמודי מיסור
רו של גברונסקי, חלק מסגנו יצא לאור
בעריכתו בשנת תרס"ג בשם "אוצר

לשון המטרה והתלמוד". באמן השלחמה
עסק הרבה בעריכת קיצור התלמוד שח"י
פו הראשון; קצור התלמוד, מסכת סו
נות, ראש השנה ויוםא פן הלמוד גמל,
סודרות ומפורשות ע"י חיים שיעור
בי"ד, נוסף בלוחא כשנת תרע"ט. אמת
סורא בספרי זה ופולאא על הסוד הספרי
החדש של התלמוד ועל ה"מבוא" לכל
מסכת ועל הפרוש החדש. כתיאות ותר'
פוח השלחמה ורעיונות סבריים וחכל
נכתב בסגנון חי וסלוטש ונפרא כעוס
סיותר. הוא מתאונן שם בהפרטתו על
עזיבת התלמוד, שכחת התלמוד ונמי
שכחת היצירה הגדולה ביותר של היהדות
אחרי כתבי הקודש, שבה נשתלפה נשר
סת האומה בסופך כל הדרות ובלעדיה
אי אפשר לנו לעמוד על סהות עולת
האומה, השתלשלות סאודותיות ודלמי
התפתחותה. עזיבת התלמוד זוהי עזר
בה הפעול התי ורעגן שבכחו ונבולתו
היה הגלגל האופטי הוור". משרנוביץ
אינו מאשים, הוא יודע ספרי החיים
נשתנו, אין סנאי לצעירים לשתות כסם
התלמוד, שלא כל אדם יכול למצוא בו
נתיבת, וכדי לתפל את הלמוד בו וכדי
לחככו גם על הצעירים חיבר את ספר
רו זה, "קצור התלמוד". אני מרשה לעצ'
סו לתזור על דברי שכתבתי פעם בספוס
אחר על ערך הספר החשוב זה בהשוואה
לפעורו של התלמוד ע"י הרמב"ם בספרו
"יד חספה": "סודי החיים או בספרד
והתשוקה הגדולה של צעירי ישראל או
למדעים, לפילוסופיה, הביאו את
הרמב"ם לקבץ את כל החוקים והדינים
שבתלמוד ולעשות אותו "ששנה תורה".
אבל סח רב החברל בין הספרות של
שניהם. הרמב"ם הביט על היהדות כעל
דת חוקית, סעשית, ואולה הפץ
להציל, הלמוד התלמודי בשחוא לעצ'
סו לא ענין אותי כל כך, הלא הוא
הפילוסוף חשב, שרק ההתעסקות
בפילוסופיה מביאה את האדם לדי
האשר הרוחני וההשתלמות האמתית.
וכיון שהציל את החוקים שבתלמוד
כבר די לו, ויכול או לאסרו, אלמלי
היה אפשר לי לשגם אותו (את התלמוד)
בפרק אחר לא הייתי משימו בשני פר'
פים". לא כן, רב צעיר": בספרו, "קצור
התלמוד" הפץ לתבב את הלמוד
התלמודי דווקא: "סיעוך התלמוד
הזה יסל על הלומד למוד הנפרא אף
במוניות החסרות ביותר שבו וכוסן
פער יהיו נמסרים על ידו ספתות הש"ס
לפי שיש סיפק בידו ללמוד אותו כשלי
סות, כי לא למשט הליכה למוד הש"ס
כוננת החבור הזה אלא, ארדבת, להקילו
ולהכשירו לכל אדם, בין לפסנים בין
לגדולים" (מתוך הפרמה ל"קצור התל-
מוד").

שאיפתו ליסד ברוסיה בית מדרש
נבוא לחכמת ישראל נטרסה אחר הסל'
הסת, אם כי נפרא פעמים ע"י הקהלה
האודיסאית לכוא לשם, גם רעונו לחתי
ישב בא"י פסקיעות וליסד שם סעין
ישיבה זו לא עלה בידו. בינתיים נפרא
להיות מרצה בבית מדרש הגבוה מיסר
דו של ססיפן וויז בניריווע וחלך לשם,
לשם הוא סורה תלמוד והלכה עד היום.
הוראה זו נתנה לו היכולת לעסוק בספר
רו הגדול בן סרכים אחרים, תולדות
ההלכה", השתלשלותה והתפתחותה. ולא
לחגם הוא פורא את ספרו זה: "עבודת
חיי". ראשיתו הוא סחקרו, לתולדות
הש"ע", שחדשים ב"השלח" זה יותר
מארבעים שנה ואחריו ה"תלמוד" שסר
סם גם כן שם. בחס עשה את הנסיון
הראשון להסביר את החלכה סתוך חשי
ספה היסטורית. וכן הלך וחדשים עוד
כמה וכמה סחריים בתולדות הפוספים
והמשפט התלמודי על פי שיטה זו.
ספרו זה, תולדות ההלכה", שנגרסו
סמנו עד עתה שגני הסרכים הראשונים
והשלישי נמצא ברסוס, ספיה את כל
עולמה של ההלכה ככל לגדולי תלפוד
תיה מראשית הוויתת עד התייפת הפוס'
פים. רוב סחפיו התלמוד וההלכה
שהתחלתם היא סתקוספת. אנשי כנסת
הגדולה דומים לצעיר של גוא כלי ראש,
כי התרשפות יצילת ההלכה סרמה הרכה
לתפוסת גילוייה ויצירתה לאור העולם".

משרנוביץ מרים את ערך ההלכה
סעלה סעלתי; הוא סתתכל בתוך תוכה
וקישורה כחיו האומה דוד רור וכותבו
ההלכה, בתקופה היותר פרוסת, בתקופת
סשתפסת באספסלרית מאירה נפש האר'
סה, החלבסותה והשתלמותה, סלחסת
חיה ופוסת, סהלך סחשנותיה ושבילי
התפתחותה הרוחנית, ודכי חיה וספי
תלנותה לחיי חסביכה של עמים גיים
וסדינות שונות. ההלכה שסישה תידי
סו סמדה לחכמים סכרניטי האומה
וסנהיני הדרות, שבה סתכלו וכראו
את "עולמם" (מתוך הפרטתו לספרו
"תולדות ההלכה" כרך א').
חיי משרנוביץ הם חיים של יצירה
ועבודה בלי חסבל, סעולם לא סיס
סאחלה של תורה, אפילו באותן חשנים
שסבל יסודיגוה נוצאים. חסיד הוא
חוסר דורש וכותב, אבל הוא אינו
"איש האהל", יושב רק כתוך ר' אסות
של הלכה, הוא יודע גם ללחום, סלחסת
סעות, סלחסת האמת, האמת שלו.
כאשר תראה בספרו האחרון על הציונות
ושאיסותיות ורסמה השונים ועל סטרחה
האסותית לרעגו. משרנוביץ העניע וקפי
סת לחום לפעמים אפילו סכלי זין תרי
פים, אבל לא לשם סנתור כעלמא, תורה
סא סתתתא בית תורה לססת.

משרנוביץ נשאר עד היום, רב
צעיר": לבו צעיר, שלא אהבה ומסורת
החלשית לכל דבר ומדעיל; צעיר
בשפתו העברית, חי ורעגן בסגנונו
ובתרצאותו; צעיר ברעיוניו ובסחלך
סחשבותיו, כרסחי, היא; שישאר עוד
שנים רבות צעיר ועגן כפריות נפא
ונתורא סעליא, ועוד שנים רבות יעשי'
את ספרותו הגדולה בסחקריו החסר
כיס סתוך שלוח ותרודתה